

VOITTAJAT

FREDRIK BACKMAN

SUOMENTANUT KATRIINA HUTTUNEN

JOHNNY
Kniga

VOITTAJAT

FREDRIK BACKMAN

SUOMENTANUT KATRIINA HUTTUNEN

JOHNNY KNIGA HELSINKI

Copyright © Fredrik Backman 2021
Ruotsinkielinen alkuteos: *Vinnarna*
Published by agreement with Salomonsson Agency
Suomenkielisen laitoksen © Katriina Huttunen ja Johnny Kniga 2023

Johnny Kniga
An imprint of Werner Söderström Ltd
ISBN: 978-951-0-45210-3
Painettu EU:ssa

*Sinulle, joka puhut liian paljon
ja laulat liian kovaa ja itket liian usein
ja rakastat elämässä jotakin enemmän kuin sinun pitäisi.*

I

Satuja

Kaikki ne, jotka tunsivat Benjamin Ovicin, etenkin me, jotka tunsimme hänet niin hyvin, että kutsuimme häntä Benjiksi, tiesivät kyllä sisimmässään, ettei hän koskaan ollut niitä, jotka saivat onnellisen lopun.

Totta kai me silti toivoimme. Voi herrajumala, miten me toivoimmekin. Naiivit unelmat ovat rakkauden viimeinen puolustuslinja, ja siksi me aina uskottelemme itsellemme, ettei mitään hirvittäviä tragedioita satu juuri niille, joita rakastamme, ja että juuri meidän läheisemme välttävät kohtalonsa. Heidän takiaan me unelmoimme ikuisesta elämästä, toivomme itsellemme supervoimia ja yritämme rakentaa aikakoneita. Me toivomme, voi herrajumala, miten me toivomme.

Mutta totuus on se, etteivät Benjin kaltaisista kertovat sadut juuri koskaan päätyä niin, että heistä tulee vanhoja miehiä. Heidän tarinansa eivät ole pitkiä, eivätkä he kuole rauhallisesti vanhainkodissa pää pehmeää tyynyä vasten.

Benjin kaltaiset pojat kuolevat nuorina. He kuolevat väkivaltaisesti.

2

Myrskyjä

”Pidä se yksinkertaisena.” Tämä on tavallinen neuvo niin jääkiekossa kuin elämässäkin. Älä tee asioista monimutkaisempia kuin on tarpeen, älä ajattele liikaa, mieluiten älä ollenkaan. Sen pitäisi ehkä koskea myös tämän kaltaisia tarinoita, sillä se pitäisi voida kertoa nopeasti, sen pitäisi alkaa nyt ja loppua alle kahdes-
sa viikossa, ja miten paljon kahdessa kiekkokaupungissa ehtii tapahtua siinä ajassa? Ei tietenkään kovin paljon.

Vain kaikki.

Jääkiekossa ja elämässä on nimittäin se ongelma, että yksinkertaiset silmänräpäykset ovat harvinaisia. Kaikki muut ovat taistelua. Tämä tarina ei ala tänään, vaan se on ollut käynnissä kaksi vuotta, siitä lähtien, kun Maya Andersson muutti täältä pois. Hän lähti Björnstadista ja ajoi Hedin läpi matkalla etelään. Nämä kaksi syrjäkylää ovat niin lähellä toisiaan ja niin kaukana kaikesta muusta, että tuntui kuin olisi muuttanut maasta. Jonain päivänä Maya tulee laulamaan, että näin lähellä erämaata vartuneet ihmiset ovat ehkä lähempänä omaa sisäistä erämaataan, ja se on sekä liioittelua että vähättelyä, kuten melkein kaikki muukin, mitä meistä sanotaan. Mutta jos tulet täällä käymään ja satut eksymään Pub Karhuntaaljaan etkä tyhmyyttäsi mene kysymään pubinpitäjän ikää tai pyydä drinkkiä jotain helvetin sitruunaviipaletta, Ramona saattaa kertoa sinulle baarissa jotakin tärkeää: ”Täällä metsässä ihmiset ovat riippuvaisempia

toisistaan kuin suurkaupungeissa. Täällä ihmiset ovat kiinni toisissaan, haluammepa me sitä tai emme, he ovat kiinni toisissaan niin tiiviisti, että jos joku pirulainen kääntyy unissaan liian äkkiä, toiselta pirulaiselta irtoaa paita kunnan toisella laidalla.”

Haluatko ymmärtää tätä paikkaa? Silloin sinun täytyy ymmärtää kytkökset, miten kaikki ovat kiinni toisissaan ihmissuhteiden ja lojaalisuuden ja syyllisyyden näkymättömillä langoilla: jäähalli ja tehdas, jääkiekkjoukkue ja poliitikot, sarjatalukot ja rahat, urheilu ja työpaikat, lapsuudenystävät ja joukkuetoverit, naapurit, kollegat, perheet. Se on saanut ihmiset pitämään yhtä ja pysymään täällä hengissä, mutta se on saanut meidät myös tekemään toisiamme kohtaan hirvittäviä rikoksia. Ramona ei tule kertomaan sinulle kaikkea, kukaan ei tule, mutta haluatko ymmärtää? Todella ymmärtää? Silloin sinun on tiedettävä, mikä meidät tänne toi.

Eräänä talvena kaksi ja puoli vuotta sitten Mayan raiskasi eräissä kotibileissä Kevin Erdahl, kaupungin siihen mennessä kaikkien aikojen paras jääkiekkoilija. Kukaan ei tietenkään puhu raiskauksesta, puhutaan vain skandaalista tai tapauksesta tai siitä, tiedäthän. Kaikki häpeävät, kukaan ei voi unohtaa. Niistä kotibileistä liikkeelle lähtenyt tapahtumaketju ratkaisi lopulta poliittisia päätöksiä ja siirsi rahaa kaupungista toiseen. Se puolestaan johti hirvittävien petosten kevääseen ja kesään, sitten vihan syksyyn ja väkivallan talveen. Ensin tapeltiin jäähallissa ja lopulta sodittiin kaduilla, kun ne mustatakkiset miehet, joita poliisit kutsuvat huligaaneiksi mutta jotka kaikki tuntevat Björnstadissa vain Ryhmänä, hyökkäsivät Hedissä asuvien vihollistensa kimppuun ja Hedin miehet vastasivat sytyttämällä Pub Karhuntaljan tuleen. Kosta etsiessään Ryhmä menetti auto-onnettomuudessa nuoren miehen, jota se rakasti yli kaiken, Vidarin. Se oli kaiken huippu, vuosikausien aggression lopullinen seuraus, minkä jälkeen kukaan ei enää kestänyt. Vidar haudattiin, kaksi miestä Hedistä joutui vankilaan, ja

huligaanien ja kaupunkien välille solmittiin aselepo. Se on pitänyt auttavasti tähän saakka, mutta se tuntuu nyt päivä päivältä entistä hauraammalta.

Kevin ja hänen perheensä muuttivat täältä pois, eivätkä he tule koskaan palaamaan, kukaan ei sallisi sitä. Koko Björnstad on tehnyt parhaansa pyyhkiäkseen pois kaikki muistot Kevinistä, ja vaikka kukaan ei tunnustakaan, kaikki muuttui helpommaksi, kun myös Maya pakkasi laukkunsa. Hän muutti pääkaupunkiin saakka, aloitti musiikkikoulussa ja muuttui melkein toiseksi ihmiseksi, niin että kaikilla jäljelle jääneillä oli entistä vähemmän puhuttavaa skandaalista, kunnes oli melkein kuin sitä ei olisi koskaan tapahtunut.

Benji Ovich oli kerran ollut Kevinin paras ystävä. Hänkin pakkasi laukkunsa. Se oli paljon pienempi kuin Mayan, mutta hän lähti paljon kauemmas. Maya lähti jonnekin, mutta Benji lähti vain pois. Maya etsi vastausta valosta, Benji pimeydestä, Maya taiteesta ja Benji pullon pohjalta, eikä kumpikaan heistä onnistunut erityisen hyvin.

He jättivät taakseen paikkakunnan, jonka jääkiekkjoukkue Björnstad Hockey oli romahtamaisillaan. Kaupungilla oli aina ollut mahdollisuuksia unelmia, mutta enää siellä ei jaksanut unelmoida juuri kukaan. Mayan isä Peter Andersson lopetti urheilujohtajana ja luopui jääkiekosta kokonaan. Sponsorit pakenivat, ja kunnassa puhuttiin koko seuran lakkauttamisesta ja resurssien ja avustusten siirtämisestä Hed Hockeylle. Aivan viime tipassa Björnstad Hockey pelastui uuden rahoituksen ja sinnikkäiden paikallisten liikemiesten ansiosta. Tehtaan uudet ulkomaalaiset omistajat näkivät seuran keinona saada paikallisen yhteisön hyväksyntä, ja opportunistinen poliitikko nimeltä Richard Theo näki tilaisuuden voittaa puolelleen ääniä. Niiden avulla saatiin ajoissa tarpeeksi pääomaa romahduksen estämiseksi. Samaan aikaan vaihdettiin johtokunnan vanhoja jäseniä, neuvoteltiin seuran tavaramerkistä, ja pian esiteltiin ylpeänä

aivan uusi arvopohja. Seuran esitteissä kehoitettiin tukemaan Björnstad Hockeyta, koska se oli oikein. Ja toisin kuin oli oletettu, kaikki kääntyikin ympäri, ensin kaukalossa ja sitten sen ulkopuolella. Björnstadin valmentaja Elisabeth Zackell haki pestiä isommasta seurasta mutta ei saanut sitä. Pesti meni Hedin valmentajalle, joka lähti metsästä ja vei mukanaan monta Hedin parhaista pelaajista. Hed oli yhtäkkiä ilman johtajaa, ja pian seura kaivoi itselleen sen saman juonittelujen ja valtataistelujen kuopan, johon kaikki muutkin samaan jamaan joutuneet seurat tuntuvat joutuvan. Sillä välin Zackell perusti Björnstadiin uuden joukkueen, teki nuoresta Bobo-nimisestä miehestä apuvalmentajan ja kokosi pelaajista jengin, jonka kärkeen kohosi kuusi-toistavuotias Amat. Nyt Amat on kahdeksantoista ja koko seudun ylivoimaisesti suurin tähti, niin suuri lahjakkuus, että koko edellisen talven ajan huhuttiin, että hänet varattaisiin NHL:ään ja että hänestä tulisi Pohjois-Amerikassa ammattilainen. Hän hallitsi edellisellä kaudella jokaista ottelua, kunnes hän keväällä loukkaantui. Jos niin ei olisi käynyt, koko kaupunki on vakuutunut siitä, että Björnstad olisi voittanut koko sarjan ja noussut ylemmälle sarjatasolle. Ja jos Hed ei olisi kuin ihmeen kaupalla onnistunut saamaan viimeisistä otteluistaan pisteitä, seura olisi jäänyt viimeiseksi ja pudonnut alemmalle sarjatasolle.

Tuntuu siis siltä, että kaikki se, mikä vaikutti täysin epätodennäköiseltä silloin, kun Maya ja Benji lähtivät täältä pois, on nyt kaksi vuotta myöhemmin pelkkä ajan kysymys: vihreä kaupunki on nousussa ja punainen laskussa. Björnstad saa joka kuukausi lisää sponsoreita, Hed menettää niitä, Björnstadin jäähalli on vastaremontoitu, kun taas Hedin jäähallin katto on romahtamaisillaan. Björnstadin isoimmat työnantajat, tehdas ja ruokakauppa, palkkaavat taas lisää väkeä. Hedin suurin työnantaja, sairaala, supistaa toimintaansa joka vuosi. Juuri nyt rahaa on Björnstadilla. Siellä ovat työpaikat, ja voittajia olemme me.

Haluatko ymmärtää sitä? Silloin sinun täytyy ymmärtää, että kyse on muusta kuin kartoista. Ylhäältäpäin katsottuina näytämme varmasti vain kahdelta tavalliselta syrjäkylältä, toisten silmissä tuskin kyliä isommilta, ja oikeastaan Björnstadin erottaa Hedistä vain puiden lomassa mutkitteleva tie. Se ei näytä edes pitkältä, mutta opit nopeasti, että kävelymatka on melkoinen, jos tulet tänne ja yrität taivaltaa sitä pitkin pakkasella ja vastatuulella, eikä täällä muunlaisia asteita eikä tuulia olekaan. Me vihaamme Hediä, ja Hed vihaa meitä, ja jos voitamme koko kauden kaikki muut jääkiekko-ottelut mutta saamme selkään yhdessä ainoassa heitä vastaan, tuntuu kuin olisimme hävinneet läpi vuoden. Ei riitä, että meillä menee hyvin. Heillä täytyy mennä päin helvettä, vain silloin voi olla oikein iloinen. Björnstadin vihreissä pelipaidoissa on karhu, Hedin punaisissa pelipaidoissa härkä. Se kuulostaa yksinkertaiselta, mutta värien takia on mahdotonta sanoa, missä jääkiekon ongelmat loppuvat ja muut ongelmat alkavat. Björnstadissa ei ole ainoatakaan punaiseksi maalattua aitaa eikä Hedissä ainoatakaan vihreää, riippumatta siitä, onko talonomistaja kiinnostunut jääkiekosta vai ei, niin ettei kukaan tiedä, ottivatko jääkiekkoseurat väriinsä aidoista vai toisinpäin, synnyttikö viha seurat vai synnyttivätkö seurat vihan. Niin että haluatko ymmärtää kiekkokaupunkeja? Silloin sinun täytyy ajatella, että urheilussa on täällä kyse paljon enemmän kuin urheilusta.

Mutta haluatko ymmärtää ihmisiä? Todella ymmärtää? Silloin sinun täytyy tietää myös, että aivan pian hirvittävä luonnonkatastrofi tulee rikkomaan asioita, joita rakastamme. Me asumme ehkä kiekkokaupungissa, mutta ensisijaisesti olemme metsäväkeä. Meitä ympäröivät puut ja kivet ja maa, jotka ovat nähneet lajien syntyvän ja kuolevan sukupuuttoon tuhansien vuosien ajan, ja voimme ehkä olla olevinamme isoja ja vahvoja, mutta maata vastaan emme voi tapella. Jonakin päivänä täällä alkaa tuulla ja sitä seuraavana yönä tuntuu, ettei se lopu koskaan.

Pian Maya tulee laulamaan meistä lauluja, lauluja meistä, joille erämaa on niin lähellä ulkoisesti ja sisäisesti. Hän tulee laulamaan, että hänen kotikaupunkiaan määrittävät tragediat, jotka kohtasivat meidät ja joihin olimme syyllisiä. Hän tulee laulamaan tästä syksystä, jolloin metsä kääntyy meitä vastaan kaikin voimin. Hän tulee laulamaan, että kaikki yhteisöt ovat valintojensa summia ja että kaikki, mikä pitää meitä yhdessä, on lopulta tarinoitamme. Hän tulee laulamaan:

Tämä alkoi myrskystä

Se on ehkä tämän seudun pahin miesmuistiin. Sanomme niin jokaisesta myrskystä, mutta tämä on vertaansa vailla. On puhuttu, että ensilumi sataa tänä vuonna ehkä myöhään, mutta tuulet ovat aikaisia, elokuu loppuu tukahduttavaan pahaenteiseen helteeseen, ennen kuin syksy potkaisee oven sisään kuunvaihteessa, ja lämpötila putoaa vapaasti. Luonto ympärillämme muuttuu arvaamattomaksi ja aggressiiviseksi, ensin sen tuntevat koirat ja metsästäjät, pian kaikki muutkin. Me huomaamme varoitukset, mutta silti myrskyn voima salpaa meiltä hengen. Se niittää metsän juuria myöten ja sammuttaa taivaan, käy talojemme ja kaupunkiemme kimppuun kuin lasta lyövä aikuinen mies. Ikivanhat puunrungot taipuvat, ja vaikka ne ovat olleet järkähtämättömiä kuin kivenlohkareet, ne eivät yhtäkkiä enää olekaan vahvempia kuin ruohonkorret jalkapohjan alla, tuuli ulvoo korvissa niin kovaa, että lähellä olevat ihmiset näkevät vain niiden kaatuvan kuulematta niiden katkeavan. Talojen katopellit ja tiilet irtoavat kiinnityksestään ja paiskautuvat ilman halki kuin naskalinterävät ohjukset etsimässä ketä tahansa, joka vain yrittääkin päästä kotiin. Metsää kaatuu teiden poikki, kunnes on yhtä mahdotonta tulla tänne kuin lähteä täältä pois. Sähkökatkokset jättävät kaupungit sokeina yöhön, ja matkapuhelimet toimivat vain paikoitellen. Kaikki, jotka saavat kiinni

jonkun, jota he rakastavat, huutavat luuriin samaa asiaa: Pysy sisällä! Pysy sisällä!

Mutta eräs nuori mies Björnstadista ajaa paniikinomaisesti pienellä autolla pieniä teitä pitkin päästäkseen Hedin sairaalaan. Hän ei uskaltanut poistua kotoaan mutta ei hän myöskään uskaltanut jäädä sinne, sillä hänen raskaana oleva vaimonsa istuu hänen vieressään, ja nyt on aika, oli myrskyä tai ei. Hän rukoilee Jumalaa kuin ateistit juoksuhaudoissa, vaimo kirkaisee, kun puu romahtaa armottomasti konepellille ja pelti antaa myöten, niin että hän paiskautuu tuulilasia vasten. Eikä kukaan kuule heitä.

3

Palomiehiä

Haluatko käsittää ihmisiä, jotka asuvat kahdessa kiekko-kaupungissa? Todella käsittää? Silloin sinun täytyy tietää kaikkein pahin, mihin me pystymme.

* * *

Tuuli ei ujella Hedin laitamilla olevan talon yllä, se ulvoo. Talon ulkoseinät imeytyvät sisäänpäin, lattiat väreilevät niin, että seinille riipustetut Hed Hockeyyn punaiset pelipaidat ja viirit huojuvat. Talon neljä lasta tulevat myöhemmin sanomaan, että tuntui kuin universumi yrittäisi tappaa heidät. Tess on vanhin, seitsemäntoista, sitten seuraavat viisitoistavuotias Tobias, kolmetoistavuotias Ted ja seitsemänvuotias Ture. He ovat peloisia kuten kaikki lapset, mutta he ovat valppaita ja varautuneita, sillä he eivät ole täysin kuten muut lapset. Heidän äitinsä on kättilö ja isänsä palomies, ja joskus tuntuu kuin kriisit olisivat ainoita tilanteita, joissa tämä perhe todella toimii. Heti kun he huomasivat, mitä oli tapahtumassa, lapset lähtivät keräämään pihalta kaikki puutarhahuonekalut ja keinut ja kiipeilytelineen, jotta ne eivät pauskautuisi ikkunoista sisään sitten, kun tuuli löytäisi ne. Isä, Johnny, juoksi auttamaan saman kadun varrella asuvaa naapurua. Äiti, Hannah, soitti kaikille tuttaville, kysyäkseen, puuttuiko heiltä jotakin. Puheluja oli monta, sillä he tunsivat kaikki. Molemmat vanhemmat ovat syntyneet ja varttuneet Hedissä, ja koska toinen on töissä paloasemalla ja toinen sairaalassa, lopulta ei ole ketään, jota he eivät tuntisi. Tämä on heidän

kotipaikkansa, heidän lapsensa ovat oppineet ajamaan pyörällä samojen talojen kääntöpaikoilla kuin he itsekin aikoinaan, ja lapset oli kasvatettu yksinkertaisten periaatteiden mukaan: Rakasta perhettäsi, tee kovasti töitä, iloitse kun Hed Hockey voittaa matsin mutta iloitse vieläkin enemmän, kun Björnstad Hockey saa selkäänsä. Auta sitä, joka tarvitsee apua, ole hyvä naapuri, älä koskaan unohda, mistä olet kotoisin. Viimeksi mainittua vanhemmat eivät opeta lapsille niinkään sanojen kuin tekojen avulla. He opettavat, että kaikesta voi riidellä, mutta tiukan paikan tullen pidetään yhtä, sillä yksin ei ihmisellä ole mitään mahdollisuuksia.

Ikkunan ulkopuolella riehuva myrsky keskeytti toisen myrskyn, joka riehui talon sisällä. Vanhemmilla oli jälleen menossa yksi riidoistaan, yksi niistä isoista. Hannah on pieni ja kevyt nainen, ja hän seisoo keittiön ikkunassa, puree nyt poskiaan ja hieroo mustelmiaan. Hän on naimisissa idiootin kanssa. Johnny on pitkä ja leveäharteinen, ja hänellä on tuuha parta ja raskaat nyrkit. Kiekkoilijana Johnny tunnettiin siitä, että hän heitti hanskat ensimmäisenä ja alkoi tapella, niin että Hed Hockeyyn seuratuksen hullu härkä olisi yhtä hyvin voinut olla pilakuva hänestä. Hän on kiivas ja itsepäinen, vanhanaikainen ja ennakkoluuloinen, tyyppillinen kovaääninen teinipoika, joka ei ole koskaan kasvanut aikuiseksi. Johnny pelasi jääkiekkoa niin kauan kuin hänen annettiin pelata, ja sitten hänestä tuli palomies. Hän siis vain vaihtoi pukuhuonetta ja jatkoi kilpailemista kaikessa: kuka nostaa eniten penkkiprässissä, juoksee nopeimmin metsässä, juo eniten olutta grillijuhlissa. Hannah tiesi jo ensimmäisenä yhteisenä päivänä, että se, mikä Johnnyssa oli hurmaavaa, saattoi jonain päivänä olla vaarallista, sillä huonoista häviäjistä saattoi tulla aggressiivisia, intohimoinen temperamentti voi muuttua väkivallaksi. ”Kun pitkä pinna katkeaa, jälki on rumaa”, Hannahin appiukolla oli tapana sanoa. Eteisessä on maljakko, joka on kerran rikottu

tuhansiksi sirpaleiksi ja sitten liimattu huolellisesti kokoon, jotta Hannah ei unohtaisi.

Johnny tulee pihalta sisään. Hän vilkaisee Hannahia nähdäkseen, onko Hannah edelleen vihainen. Riidat päättyvät aina näin, sillä Hannah on naimisissa idiootin kanssa, eikä Johnny koskaan kuuntele, ja jotakin menee aina rikki.

Hannah ajattelee usein, että Johnny luulee itseään kovaksi, vaikka todellisuudessa onkin uskomattoman herkkä ja helposti loukkaantuva. Kun Hed Hockey saa selkäänsä, tuntuu kuin Johnnykin saisi. Paikallislehti kirjoitti viime keväänä, että Björnstad Hockey edustaa nykyaikaa, Hed Hockey puolestaan kaikkea vanhaa ja aikansa elänyttä, ja Johnny otti sen henkilökohtaisesti, ikään kuin lehdessä olisi samaan aikaan kirjoitettu, että koko hänen elämänsä ja kaikki hänen arvonsa olivat vääriä. Seura on kaupunki, ja kaupunki on hänen perheensä, niin järkähtämättömän lojaali Johnny on, ja se tuo hänessä aina esiin kaikkein äärimmäisimmät piirteet. Hänen on aina esitettävä kovaa jatkää. Hän ei saa pelätä, vaan hänen on aina juostava ensimmäisenä katastrofia päin.

Eräänä vuonna maassa riehui hirvittäviä metsäpaloja. Hed tai Björnstad ei kumpikaan kärsinyt niistä, mutta parin tunnin ajomatkan päässä kävi huonosti. Johnnylla ja Hannahilla ja lapsilla oli loma, ensimmäinen pitkään aikaan, ja he olivat menossa etelään vesipuistoon, kun he kuulivat uutiset radiosta. Riita alkoi jo ennen kuin puhelin soi, ja kun se soi, Hannah tiesi, että Johnny kääntäisi auton heti. Lapset kyyristelivät pikkubussin takapenkillä, sillä he olivat nähneet sen ennenkin: saman riidan, samat huudot, samat nyrkin heristelyt. Naimisissa idiootin kanssa.

Sillä välin kun Johnny oli sammuttamassa metsäpaloja, television uutiskuvat muuttuivat vuorokausi vuorokaudelta pahemmiksi, ja Hannah joutui joka ilta teeskentelemään, ettei ollut yhtään huolissaan, lapset itkivät itsensä uneen, ja joka yö Hannah romahti yksin keittiön ikkunassa. Sitten Johnny tuli lopulta

kotiin, oli ehkä kulunut runsas viikko, mutta se tuntui sadalta. Johnny oli riutunut ja niin likainen, että tuntui kuin kaikkea ei koskaan saisi pestyä hänen ihostaan. Hannah oli keittiössä ja näki, miten Johnny nousi jonkun kollegansa autosta risteyksen luona ja hoiperteli loppumatkan itse sen näköisenä, että voisi luhistua tomukasaksi minä hetkenä hyvänsä. Hannah juoksi keittiön ovelle, mutta lapsetkin olivat jo nähneet isänsä, ja he ryntäsivät portaita alas, työntyivät äitinsä ohi ja kompastelivat toisiinsa matkalla ulos. Hannah jäi ikkunaan seisomaan ja näki, miten he heittäytyivät Johnnyn syliin, ja lopulta kaikki neljä olivat takertuneet Johnnyn isoon vartaloon kuin apinat: Tobias ja Ted kaulaan, Tess selkään, pikku Ture roikkui käsivarresta. Heidän isänsä oli likainen, hikinen ja nääntynyt mutta nosti silti kaikki neljä ja kantoi heidät taloon, ikään kuin he eivät painaisi mitään. Yöllä Johnny nukkui patjalla Turen huoneessa, ja lopulta kaikki muutkin lapset vetivät patjansa sinne, ja kesti neljä yötä, ennen kuin Hannah sai miehensä takaisin, ennen kuin hän sai taas tuntea Johnnyn käsivarret ympärillään ja hengittää miehensä paitaa vasten. Viimeisenä aamuna Hannah oli niin mustasukkainen omille lapsilleen ja niin vihainen itselleen ja niin väsynyt pidättelemään kaikkia tunteita sisällään, että heitti sen helvetin maljakon lattialle.

Hän liimasi sen taas kokoon, eikä kukaan perheenjäsen uskaltanut puhua hänen kanssaan, ennen kuin hän oli valmis. Sitten hänen miehensä istui hänen vieressään lattialla kuten tavallisesti ja kuiskasi: ”Älä ole minulle vihainen, en kestä, että olet minulle vihainen.” Hannahin äänihuulet tuntuivat katkeavan, kun hän sai sanottua takaisin: ”Ei se ollut edes sinun tulipalosi, rakas, eihän se metsäpalo ollut edes täällä!” Johnny kumartui varovasti eteenpäin, Hannah tunsu hänen hengityksensä kämmeniään vasten, kun Johnny suuteli niitä, ja sitten Johnny sanoi: ”Kaikki tulipalot ovat minun tulipalojani.” Miten Hannah vihasi ja jumaloikaan sen takia tuota idioottia. ”Sinun työsi on tulla

kotiin. Ainoa työsi on tulla kotiin”, Hannah muistutti, ja silloin Johnny sanoi: ”Enkö sitten muka ole täällä?” Hannah löi Johnnya olkapäähän niin kovaa kuin jaksoi. Hän on tavannut niin monta idioottia, jotka uskottelevat itselleen, että he ovat sellaisia, jotka juoksevat suoraan tuleen pelastaakseen muita, mutta hänen idioottinsa on sellainen idiootti, joka tosiaan tekee sen. Niinpä heillä on sama riita joka kerta, kun Johnny lähtee, ja joka kerta Hannah vihaa yhtä paljon omaa pelkoaan. Riita päättyy aina siihen, että Hannah rikkoo jotakin, tuolla kertaa maljakon, tänään omat rystysensä. Kun myrsky alkoi ja Johnny lähti heti lataamaan puhelintaan ollakseen valmiina, Hannah iski nyrkinsä tiskipöytään. Nyt hän hieroo mustelmiaan ja kiroaa. Hän haluaa Johnnyn lähtevän mutta hän vihaa sitä, ja tällä tavoin se purkautuu hänestä.

Johnny astuu keittiöön, ja Hannah tuntee hänen partansa niskaansa vasten. Johnny luulee itseään kovaksi jätkäksi, mutta oikeastaan hän on kaikista herkin. Siksi hän ei koskaan huuda Hannahille takaisin. Myrsky hakkaa ikkunaa, ja he molemmat tietävät, että pian puhelin tulee soimaan ja että Johnnyn on lähdettävä, ja silloin Hannah tulee taas suuttumaan. ”Sinä päivänä, kun hän lakkaa olemasta sinulle vihainen, sinun on syytä huolestua, koska silloin hän ei enää rakasta sinua”, Johnnyn isä sanoi pojalleen, kun he menivät naimisiin. ”Sillä naisella on pitkä pinna, mutta kun se katkeaa, jälki on rumaa, pidä varasi!” isä naureskeli sittemmin.

Hannah on ehkä naimisissa idiootin kanssa, mutta ei hän ole ihan täyspäinen itsekään. Hänen mielialansa saattaa ajaa Johnnyn väsymyksen partaalle, ja hänen kaaoksensa voi tehdä Johnnyn hulluksi. Johnny joutuu paniikkiin epäjärjestyksestä, kun ei tiedä, missä kaikki on. Tämä koskee niin paloautoa, vaatekomeroa kuin keittiön laatikoitakin, mutta Johnnyn vaimon mielestä sängyssäkään ei tarvinnut olla omaa paikkaa. Hannah meni yhtenä iltana toiselle puolelle ja seuraavana iltana toiselle,

ihan miten sattui, eikä Johnny ymmärtänyt häntä. Kenellä ei ole omaa paikkaa sängyssä? Sitä paitsi Hannah tulee sisään kengät jalassa eikä pese lavuaaria jälkeensä, ja hän vaihtaa voiveitsien ja juustohöylien paikkaa, niin että joka helvetin aamiainen on aarteensintää. Hannah on pahempi kuin lapset.

Mutta nyt Hannah ojentaa kätensä ja kuljettaa sormiaan Johnnyn parrassa, Johnnyn kädet kietoutuvat Hannahin vyötärön ympärille, ja silloin kaikki on yhdentekevää. He ovat oppineet tuntemaan toisensa. Hannah on hyväksynyt, että palomiehen kanssa elämisellä on rytmi, jota muut ihmiset eivät koskaan käsitä. Hän on esimerkiksi oppinut pissaamaan pimeässä, sillä ensimmäisillä kerroilla sen jälkeen, kun he olivat muuttaneet yhteen, Hannah sytytti keskellä yötä kattolampun, Johnny heräsi ja luuli sitä paloaseman vilkkuvaksi hälytysvaloksi, hyppäsi sängystä unissaan, pukeutui ja ehti autoon saakka, ennen kuin Hannah juoksi hänen peräänsä alushoususillaan ja ihmetteli, mitä helvettiä Johnny puuhasi. Kesti monta sekavaa yötä, ennen kuin Hannah hyväksyi, ettei Johnny voinut opetella pois siitä käytöksestä ja ettei Hannah pohjimmiltaan edes halunnut sitä.

Johnny on niitä, jotka juoksevat tulta päin. Ei epäröintiä, ei kysymyksiä, hän vain juoksee. Ne ihmiset ovat harvinaisia, mutta kun heidät näkee, tietää kyllä, keitä he ovat.

* * *

Ana on kahdeksantoista vuotta. Hän katsoo ulos isänsä talon ikkunasta Björnstadin laitamilla. Hän ontuu hieman, sillä hän on vastikään satuttanut polvensa kamppailulajiharjoituksissa sen jälkeen, kun samanikäinen poika oli väittänyt, etteivät tytöt osaa potkaista kunnolla. Ana potkaisi poikaa kylkiluihin ja iski polvella päähän, ja vaikka kallo olikin tyhjä, se oli valitettavasti kova, ja nyt hän ontuu. Hänellä on aina ollut salamannopea vartalo mutta hidas arvostelukyky, ja hän ymmärtää huonosti ihmisiä, mutta sitäkin paremmin hän lukee luontoa. Hän näkee

nyt puiden liikkuvan ikkunan ulkopuolella, näki ne jo aamulla ja tiesi kauan ennen useimpia muita, että myrsky oli tulossa. Hyvien metsästäjien lapset oppivat vaistoamaan sellaista, eikä näillä main ole parempaa metsästäjää kuin Anan isä. Se mies on ollut metsässä niin paljon, että unohtaa usein metsästysradion ja puhelimen eron ja sanoo ”kuuntelen” jokaisen lauseen jälkeen puhelimessakin. Niinpä Ana oppi konttaamaan ja kävelemään metsässä, sillä se oli ainoa paikka, jossa hän sai olla isän kanssa. Metsä oli Anan leikkipaikka ja koulu, isä opetti hänelle kaiken villeistä olennoista ja maan ja ilman näkymättömistä voimista. Se oli isän rakkaudenlahja. Kun Ana oli pieni, isä näytti hänelle, miten riistaa jäljitetään ja ammutaan, ja kun Ana kasvoi isommaksi, isä otti hänet mukaansa etsintöihin, jos kunnasta soitettiin riistaonnettomuuksien jälkeen ja pyydettiin apua haavoittuneiden eläinten löytämisessä ja lopettamisessa. Metsän kasvatti oppii suojelemaan metsää ja etsimään siitä suojaa, ja lopulta hän odottaa samoja asioita kuin kasvit, kevättä ja aurinkoa, ja hän myös pelkää samoja asioita: tulta tietenkin ja melkein vieläkin enemmän tuulta. Tuultahan ei voi pysäyttää eikä sammuttaa, se ei väistä puunrunkoa eikä ihoa, vaan tuuli murskaa ja katkaisee ja tappaa sen, minkä haluaa.

Niinpä Ana pystyi kuulemaan myrskyn puiden latvoista ja aistimaan sen rinnassaan jo silloin, kun kaikki oli ulkona vielä hiljaista ja rauhallista. Hän kaatoi vettä kaikkiin kanistereihin ja sankoihin, haki kellarista kaasukeittimen ja vaihtoi otsalampuihin uudet paristot, otti esiin lämpökynttilöitä ja tulitikkuja. Lopuksi hän hakkasi halkoja mekaanisesti ja hampaat irvesä monta tuntia ja raahasi polttopuut isoon huoneeseen. Kun myrsky nyt saapuu Björnstadiin, hän sulkee ovet ja ikkunat, tiskaa kolistellen keittiössä ja soittaa stereoissa parhaan ystävänsä Mayan lauluja, sillä Mayan ääni rauhoittaa Anaa, ja kaikki Anan arkisimmat äänet rauhoittavat koiria. Kun hän oli pieni, koirat suojelivat häntä, nyt on toisinpäin. Jos kysyt Mayalta, kuka

Ana on, hän vastaa: ”Soturi.” Mutta hän ei sano sitä vain siksi, että Ana pystyy hakkaamaan kenet tahansa henkiahieveriin, vaan ennemminkin siksi, että elämä on yrittänyt hakata Anan henkiahieveriin syntymästä lähtien eikä ole onnistunut. Ana on murtumaton.

Hän käy viimeistä vuotta Björnstadin lukiota mutta on ollut aikuinen jo kauan, sillä pullon pohjalla piileskelevien vanhempien tyttäret kasvavat nopeammin. Kun Ana oli vielä pieni, hänen isänsä opetti hänet vartioimaan takkatulta, lisäämään aina vähän lisää polttopuita täsmälleen oikeaan aikaan, jotta tuli ei koskaan sammunut kokonaan. Ryyppyputkiensa aikana, kestitäpä ne päiviä tai kuukausia, isä vartioi humalaansa samalla tavalla. Hänestä ei koskaan tule ilkeää, ei edes kovaäänistä, hän vain ei ole koskaan ihan selvin päin. Hän nukkuu koko tämän myrskyn ajan, kuorsaa tuolissaan olohuoneessa ympärillään Anan voittamia kamppailulajipokaaleja, joista hän on niin ylpeä, ja Anan lapsuudenaikaisia valokuvia, joista Ana on huolellisesti leikannut pois äitinsä. Anan isä on liian päissään kuullakseen puhelimen soivan. Ana tiskaa ja panee musiikin kovemmalle keittiössä, koirat makaavat hänen jaloissaan eivätkä nekään kuule. Puhelin soi soimasta päästyään.

Sitten soi ovikello.

* * *

”Ei hätää, vain vähän tuulta”, Johnny kuiskaa. Hannah yrittää uskoa häntä. Nyt Johnny ei ole lähdössä sammuttamaan tulipaloja, nyt hän ja muut palomiehet lähtevät ulos moottorisahojen kanssa raivaamaan teille kaatuneita puita, jotta muut pelastusajoneuvot ja kotipalvelu pääsisivät kulkemaan. Johnnylla on tapana jupista, että palomiehen työ on täällä yhdeksänkymmentäprosenttisesti metsurin hommaa, mutta Hannah tietää, että Johnny on siitä ylpeä. Johnny kuuluu tähän metsään.

Hannah kääntyy, nousee varpailleen ja näykkäisee Johnnya poskesta. Johnnyn polvet notkahtavat. Johnny on isoin ja vahvin melkein kaikissa huoneissa, joihin astuu, mutta riippumatta siitä, mitä muut luulevat, hän tietää, että jos lapset olisivat tulipalon toisella puolella, Hannah olisi nopeampi kuin hän. Hannah on monimutkainen ja kapinallinen ja nenäkäs eikä todellakaan helposti tyydytettävä, mutta Johnny rakastaa häntä ennen muuta hänen täydellisen brutaalin tinkimättömien suojeleuvaistojensa takia. ”Autamme niitä, joita voimme”, Hannah kuiskaa Johnnyn korvaan aina pahimpina päivinä, kun Johnny on menettänyt jonkun työssään tai Hannah jonkun omassaan. Palomiehenä Johnnyn on oltava valmis näkemään kuolemaa kaikissa vaiheissa, mutta omassa työssään kättilönä Hannah näkee kaikkein pahimmat sekunnit: elämän ensimmäiset. Kun Hannah sanoo nämä sanat, ne ovat sekä lohtu että keino muistuttaa heitä molempia velvollisuudesta. Me autamme, jos voimme, kun voimme, sitä, jota voimme. Se on omanlaistaan työtä, mutta he ovat omanlaisiaan ihmisiä.

Johnny päästää Hannahin irti hitaasti. Hän ei koskaan totu siihen, että tuollainen huolimaton riitapukari vieläkin kääntää hänet ylösalaisin. Johnny menee katsomaan, onko puhelin latauksessa, ja Hannah katsoo pitkään hänen peräänsä. Hannah ei koskaan totu siihen, ettei tuollaisen jankuttavan pedantin tarvitse kahdenkymmenen vuoden jälkeenkään kuin katsoa Hannahia, niin Hannah haluaa kiskoa häneltä vaatteet pois.

Hannah kuulee puhelimen soivan eteisessä. On aika. Hän sulkee silmänsä, kiroaa ja lupaa itselleen, ettei ala riidellä Johnnyn kanssa. Johnny ei koskaan lupaa tulla kotiin ehjänä, sillä se tietää epäonnea. Johnny sanoo aina vain, että rakastaa Hannahia, yhä uudestaan ja uudestaan, ja Hannah vastaa: ”Parasta rakastaakin.” Puhelin jatkaa soimistaan, ja Hannah ajattelee, että Johnny on vessassa, koska ei vastaa. Siksi hän huutaa Johnnya. Ikkunat helisevät jo korvia huumaavasti tuulessa. Lapset seisovat

portaissa rivissä antaakseen isälleen lähtöhalauksen. Tess pitää kolmea veljeään selästä: Tobiasta, Tediä, Turea. Isän mielestä oli hölmöä, että heille kaikille annettiin samalla kirjaimella alkavat nimet, mutta hän oli sopinut heidän äitinsä kanssa silloin kun he rakastuivat toisiinsa, että Hannah saisi antaa nimet lapsille, jos Johnny saisi antaa nimet koirille. He eivät koskaan hankkineet koiria. Hannah oli aina parempi neuvottelija.

Ture itkee Tessin paitaa vasten, eikä kukaan sisaruksista käske häntä lopettamaan. He itkivät myös silloin, kun olivat pieniä, sillä heillä ei ole perheenjäsentä, joka on palomies, se ei toimi niin, vaan koko perheestä tulee palomiehiä. Heillä ei ole varaa ajatella, ettei heille voi sattua mitään. Heidän on pakko olla siitä tietoisia. Niinpä vanhempien sopimus on yksinkertainen: Ei saa koskaan altistua vaaralle yhtä aikaa. Lapsilla täytyy aina olla jäljellä toinen siltä varalta, että pahin tapahtuisi.

Johnny seisoo eteisessä ja korottaa ääntään puhelimessa, ja lopuksi hän huutaa, mutta puhelimessa ei ole ketään. Hän luulee painaneensa vahingossa väärää nappia ja tarkistaa puhelulokin, mutta kukaan ei ole soittanut sen jälkeen, kun hän puhui kymmenen minuuttia sitten äitinsä kanssa. Vasta sitten hän huomaa, ettei soiva puhelin olekaan hänen vaan Hannahin. Hannah nostaa sen hämmentyneenä, tuijottaa numeroa, kuulee toisesta päästä pomonsa äänen. Kolmenkymmenen sekunnin kuluttua hän juoksee.

Haluatko käsittää ihmisiä? Tosiaan käsittää? Silloin sinun on tiedettävä kaikki se paras, mihin me pystymme.

Pienen kaupungin suuri sydän on täynnä surua.

**Mitä olemme valmiit uhraamaan suojellaksemme perhettä,
jäähkiekkoseuraa ja kaupunkia, tai koko yhteiskuntaa?**

On kulunut pari vuotta siitä, kun tapahtui jotain, mitä kukaan ei halua edes ajatella. Kaikki ovat yrittäneet jatkaa elämäänsä, mutta jokin tässä metsässä estää entisestä irti päästämisen. Pienen kaupungin suuri sydän on täynnä surua, ja sen ilmapiiri tihkuu väkivaltaa.

Lupaava jääkiekkoilija haaveilee NHL-urasta Pohjois-Amerikassa, toinen nuori kokee rakastumisen autuuden, kolmas hautoo kosta, ja kaikkien rakastama ihminen lasketaan maan poveen.

**Kaikki se, minkä eteen olemme kamppailleet, ei menesty.
Eivätkä kaikki, joita rakastamme, elä vanhoiksi.
Vaikka uhraisimme niiden vuoksi aivan kaiken.**

*"Kyyneleitään ei loppukohtauksissa pysty pidättelemään,
vaikka ehkä ymmärtäisi, miten kaikki tulee päättymään."*

- ANNA ROSENSTRÖM, SR 1 (RUOTSIN YLEISRADIO)

JOHNNY
Kniga

www.johnnykniga.fi

84.2

978-951-0-45210-3